No 12. Donderdag 25 Maart 1909 9de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:	
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:	
Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland en hier ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f — 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

I. Volgens ontvangen mededeeling zal de heer Dr. H. Blink in de Vergadering der „Nederlandsch-Indische Maatschappij van Nijverheid en Landbouw, op **31 Maart 1909**, in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis te 's-Gravenhage spreken over het onderwerp: **„Inlandsche Landbouw op Java in verband met Nijverheid en handel."**

Vrije toegang ook voor niet-leden.

II. Den 19en Maart 1909 vergaderde te Rotterdam de Commissie, belast met het nazien der Rekening en Verantwoording in zake de door het Algemeen Nederland ch Verbond en de Vereeniging „Oost en West" ingezamelde gelden, ten behoeve van de noodlijdenden op Curaçao.

De Rekening en Verantwoording werd goedgekeurd.

Een bedrag van *f* 8822.13½ kon worden overgemaakt naar Curaçao; *f* 1578.65 werden ingezameld door de Vereeniging „Oost en West" in het bizonder.

III. **Hoofdbestuursvergad.** op Zaterdag den 10en April 1909, ten 2½ ure namiddags in het lokaal der Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Agenda:

a. Behandeling van de onderwerpen, waarvan sprake is in art. 5 van het Huish. Reglement, sub c en d.

b. Behandeling van het verslag, bedoeld in al. 3 van art. 10, Huish. Reglement.

c. Goedkeuring van de Rekening en Verantwoording van het jaar 1908 en vaststelling van plaats en dag van de aanstaande jaarlijksche Algemeene Vergadering (art. 14 Huish. Reglement).

d. Mededeelingen betreffende de propaganda.

e. idem betreffende Redactie en Uitgifte van het Koloniaal Weekblad en vaststelling van de Instructie.

f. Vaststelling der Begrooting voor het jaar 1910.

g. Afvoering van de ledenlijst van leden wegens wanbetaling.

h. Jaarverslag van het Hoofdbestuur art. 6, al. 3 H. R.

i. Voordracht van leden voor de Commissie van onderzoek der Rekening en Verantw. over 1909.

j. Mededeelingen betreffende het Restaurant en de geldleening.

k. Verslag van den penningmeester van het fonds tot ondersteuning van personen, commissiën en instellingen van het fonds tot bijstand, opvoeding en leiding van in Nederland studeerende jongelieden.

l. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

IV. Ten kantore Heulstraat 17 zijn alsnog verkrijgbaar:

a. **Een boekje over „Onze Oost", voor hen die er niet geweest zijn"**, door J. H. en H. B.

Prijs: 1 ex. à *f* 0.10.

Prijs: 50 ex. à *f* 2.80, en voor departementen en leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen 50 ex. à *f* 2.20, plus *f* 0.25 voor frankeerkosten.

b. „Onze Oost" II. **Iets over den Inlander en zijn zieleleven**, door den heer T. J. Bezemer.

Prijs 1 ex. à *f* 0.05.

Prijs: 50 ex. à *f* 2.—, en voor departementen en leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen 50 ex. à *f* 1.55, plus *f* 0.25 voor frankeerkosten.

c. **Nederlandsch Staatsblad** 1909 no. 71, bevattende het Besluit op de Indische *Bestuursopleiding*.

Prijs 1 ex. à *f* 0.15.

d. **Het jaarboekje der Vereeniging over 1908.**

Prijs 1 ex. à *f* 0.25.

Voor de opgave,
E. VAN ASSEN, *Secr.*

Van de afdeeling 's Gravenhage:

Algemeene Vergadering

op **29 Maart** 1909, des avonds ten 8¼ ure, in het *Zuid-Hollandsch Koffiehuis.*

Agenda.

1. Verslag over het jaar 1908.
2. Rekening en verantwoording over 1908.
3. Verkiezing van afgevaardigden voor de a.s. Alg. Verg. der Vereeniging.
4. Opmaken candidatenlijst voor het Hoofdbestuur.
5. Verkiezing van het bestuur.
6. Wijziging statuten en huishoudelijk reglement.
7. Overname van het restaurant met verslag der commissie, benoemd in de Alg. Vergl. 14 April a. p. en in verband daarmede eventueele verhuizing van bureau en leeszaal.

Het verslag zal één week voor de bijeenkomst ter lezing liggen op het bureau der afdeeling, Heulstraat 17.

Het Bestuur.

Van de afdeeling Amsterdam:

Op verzoek van Prof. Dr. J. F. van Bemmelen is de voordracht, die gehouden zou worden op Dinsdag 30 Maart, **uitgesteld** tot Woensdag 7 April (American-Hotel.)

Onderwerp der lezing:

„Causerie over de Molukken", met lichtbeelden.

Het Bestuur brengt verder ter kennis van de leden, dat te hunner beschikking ligt het prachtwerk van den bekenden teekenaar en etser W. O. J. Nieuwenkamp, getiteld: **„Bali en Lombok"**, waarvan het tweede deel onlangs verschenen is. (Zie Lit. Overzicht in het Kol. Weekblad van 9 dezer).

Wie het wenscht te lezen gelieve zich te wenden tot den secretaris, adres: **Singel 190**, bij wien het kan worden afgehaald. In volgorde van de ingekomen aanvragen zal het worden afgegeven voor den tijd van 14 dagen, waarna het aan genoemd adres moet worden terugbezorgd.

De eerste lezer is de heer C. den Hamer.

Namens het Bestuur:
M. H. SMEENGE, *voorz.*
Mr. J. W. SIKMAN, *secret.*

Van de afdeeling Zutphen en omstreken:

Gewone algemeene vergadering

op *Zaterdag 27 Maart* 1909, des namiddags te *drie uren*, in de *Boven-koffiekamer der Groote Societeit.*

Te behandelen punten:

Notulen.

Jaarverslag over 1908.

Rekening en verantwoording over 1908.

Verkiezing van een voorzitter en een lid van het afdeelingsbestuur, wegens periodieke aftreding van de heeren Th. J. A. van Zijll de Jong en F. J. D. Noordhoek Hegt (beiden herkiesbaar.)

Verkiezing van een afgevaardigde en van een plaatsvervangend afgevaardigde ter Algemeene Vergadering der Vereeniging.

Oomaken van een dubbeltal ter benoeming van een lid in het Hoofdbestuur, wegens periodieke aftreding van den heer Th. J. A. van Zijll de Jong.

Namens het Bestuur,
De Secretaris,
A. WALLAND.

Uit de O.-I Mail.

† De regent van Grobogan.

De regent van Grobogan, R. M. Adipati Ario Hardjo Koesoemo, is in den nacht van Zaterdag op Zondag 21 Febr. j.l. overleden, zoo lezen wij in de Locomotief. Dr. Ferf was Zaterdag nog uit Semarang naar Poerwodadi vertrokken om zijn bijstand te verleenen. Het stoffelijk overschot van den overledene is te Semarang aangebracht en op het Bergottakerkhof ter aarde besteld.

De assistent-resident van Grobogan en de andere ambtenaren der afdeeling hadden het lijk naar Semarang begeleid en de regenten van Demak, Kendal en Bantam waren overgekomen om de begrafenis bij te wonen. De resident van Semarang bracht op het graf hulde aan den ijver en de plichtsbetrachting van den overledene, die meermalen onder zeer moeilijke omstandigheden het land heeft gediend.

Ook toen hij in 1902 tot regent van Grobogan werd benoemd, verkeerden land en volk aldaar in een allerslechtsten toestand; de bevolking kon zelfs als totaal gedemoraliseerd worden beschouwd; dat in dien toestand thans zooveel verbetering is gebracht, is ten deele te danken aan de medewerking welke de overledene daartoe verleende.

Herhaaldelijk werd hij tijdens zijn ambtelijk leven onderscheiden; indertijd werd hij bij keuze tot wedono van Kradenan benoemd en korten tijd na zijne aanstelling als regent werd hem het praedicaat Adipati verleend.

Zaterdagavond laat was de overledene nog even bij kennis geweest, maar daarop trad een hevige koorts in; dr. Ferf meent het sterfgeval te moeten toeschrijven aan pernicieuse malaria.

In het Bat. Nieuwsblad vinden wij o.m. nog de volgende bijzonderheden, betreffende den overledene vermeld: „De regent stond bekend als een zeer actief bestuurder, maar meer, hij was een goed mensch. Een vriend van eenvoud gaf hij velen zijner collega's het voorbeeld van soberheid in het maatschappelijk leven. Ook was de regent een streng godsdienstig man, die niet verzuimde de sembajang te verrichten en de poeasa te huldigen. Echter was hem dit geen reden om ook niet in den poeasa-maand zijn vele tournée's te houden. Zijn minzaamheid en strikte rechtvaardigheid hadden hem een groote populariteit bezorgd. De kleine man heeft zich nimmer bedrogen gezien, wanneer hij tot den kandjeng kwam! Ook de mindere ambtenaren waren vol lof over den chef, die humaan en rechtvaardig was.

Degene, die volgens ons stelsel van regentsbenoemingen de meeste kans heeft benoemd te worden tot regent van Grobogan, is de zoon van den overledene, R. M. Soemarto, thans wedono van Broemboeng, Semarang. Deze is niet een zoon van de tegenwoordige Raden Ajoe, maar van de vorige. Hij doorliep met succes de hoofdenschool en staat eveneens als een goed ambtenaar aangeschreven. Hij huwde een ontwikkeld Javaansch meisje van even hoogen adel als hij zelf is, zij spreken beiden vloeiend hollandsch."

Spaarzaamheid van den Javaan.

Naar aanleiding van een ingezonden stuk, waarin dit onderwerp weer eens besproken wordt, merkt het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. op:

„Laat eerst de mogelijkheid geschapen worden voor den inlander, dat hij sparen kan, door goede politie. Zorg vervolgens, dat het voor hem een nuttig effect kan hebben om te sparen, door hem niet op exhorbitante wijze te belasten, telkens zwaarder, en wanneer die beide voorwaarden aanwezig zijn, eerst dàn kan een oordeel worden gevormd over de kwestie, of de inlander al of niet spilziek is.

Thans, wij herhalen het, is hij verkwistend uit noodzaak, omdat hij niet sparen kàn, en sparen ook voor hem geen raison zou hebben."

Boedi Oetomo en de welvaartcommissie.

Onder dit opschrift schrijft de Javabode van 24 Febr. j.l.:

„Bladerende in het onlangs verschenen lijvig „Overzicht van de uitkomsten der gewestelijke onderzoekingen naar den landbouw en daaruit gemaakte gevolgtrekkingen", werd onze bijzondere aandacht getrokken door hetgeen in die publicatie van de welvaartcommissie te lezen is omtrent den het vorig jaar opgerichte Javanenbond, onder den naam Boedi Oetomo. Natuurlijk is het voor de volledige en harmonische ontwikkeling dezer gewesten in alle opzichten te wenschen — schreef de bewerker van die publicatie — dat deze zoo uitmuntend opgezette vereeniging haar doel (ontwikkeling van den Javaan in het algemeen, meer in het bijzonder om hem den levensstrijd te helpen verlichten) bereiken zal, wat nog zoo gemakkelijk niet is. Het is lichter een vereeniging op te richten dan haar bij voortduring werkzaam te doen zijn, en zulks in de voorgenomen richting, al is het waar, dat in dit geval daartoe prikkelt het gevoel: ten achteren te zijn bij andere klassen der bevolking. Evenwel, tot bereiking van het doel is geld, zeer veel geld noodig, en over het algemeen beschikt de inlandsche maatschappij niet over noemenswaardig kapitaal. En wat daartoe opgegaard wordt uit luttele contributien — naar het zich laat aanzien voornamelijk op te brengen door inlandsche ambtenaren uit hun, voor verreweg de meesten, niet ruime bezoldiging — zal eerst na jaren een bedrag van beteekenis kunnen wezen. Hoe dit zij, alleszins verdient de vereeniging den steun der regeering, wier taak ten deze er door verlicht wordt. Trouwens, door de beschikbaarstelling voor het congres (bedoeld is de den 3den tot en met den 5den October gehouden bijeenkomst) van het gebouw der kweekschool te Djocjakarta werd al dadelijk een blijk van tegemoetkoming gegeven.

Reeds om de te verwachten voorlichting uit de kringen der landzaten zelf — op welker gemis in dit overzicht herhaaldelijk gewezen moest worden, — heeft men zich te verheugen over de toekomstige werkzaamheid der vereeniging en inzonderheid over de in uitzicht gestelde uitgifte van een orgaan. De staking van het verschijnen van de Bintang Hindia, ongeacht haar gebreken, is een verlies te beschouwen.

Het zou wenschelijk zijn, dat de vereeniging een vast gedeelte der kolommen van haar orgaan afstond voor openbaarmaking van stukken, vanwege de regeering of andere aangewezen autoriteiten ter plaatsing aangeboden,, en zulks tegen ruime subsidie, waaruit een deel van den regeeringssteun zou kunnen bestaan. Een en ander natuurlijk zonder in het minst de onafhankelijkheid der vereeniging en van haar orgaan daardoor te willen verminderen. Trouwens, de regeering heeft in dezen opzichte reeds sedert vele jaren een zeer vrijzinnig standpunt ingenomen. Dit kan niet genoeg herhaald worden, wijl zoo dikwijls het tegenovergestelde ten onrechte beweerd wordt."

De onlangs opgerichte afdeeling Besoeki der Vereeniging Boedi Oetomo is, naar het Soer. Hbd. meldt, van plan een kapitaal van *f* 500 te zoeken teneinde 30 bouws sawahs te bewerken, verdeeld in 8 onderdistricten; die sawahs zullen worden beplant met widjen en andere voedingsgewassen; de winst zal dan gebruikt worden om den aanplant te vergrooten, zoodat men ten slotte een kapitaal zal krijgen, om zonder rentevergoeding arme desalieden bij te staan in de voortzetting van het bearbeiden van den grond volgens hun aanwijzingen.

De Gouverneur-Generaal.

In het Bat. Nieuwsbl. lezen wij:

„Men houdt zich te Buitenzorg en — zooals de term luidt — in kringen waar men het weten kan, algemeen overtuigd, dat de gouverneur-generaal in October a.s., als vijf jaren van zijn bewind verstreken zullen zijn, aftreedt, en dat zijn plaats vervuld zal worden door den vice-president van den raad van Indië, den heer D. F. W. van Rees.

In dit verband zou den wnd. algemeenen secretaris gevraagd zijn nog zes maanden op zijn post te blijven, wijl, naar goed gebruik, de nieuwe landvoogd in de gelegenheid dient te zijn, zelf een keuze te doen voor dat gewichtig ambt.

Wat nu het tweede aangaat: de benoeming van den heer Van Rees tot den buitenzorgschen troon, wij gelooven, dat die keuze door verreweg het grootste deel der indische ingezetenen betreurd zou worden. De heer Van Rees toch wordt steeds afgeschilderd als een reactionnair man, — en men verlangt hier allerminst een tweede periode-Van Rees, uit de tachtiger jaren, terwijl zeker niet in het crediet kan worden geboekt, dat hij uitsluitend langs bureaucratischen weg tot de hoogste rangen is opgeklommen.

Het is misschien wat voorbarig hierover te spreken. Het is in ieder geval vrijwel nutteloos. Wie luistert naar stemmen uit Indië over een zoo groot indisch belang als de keuze van een landvoogd?

Twee opzienbarende Verloven.

Volgens de Javabode zou de heer H. Colijn, adviseur voor de buitenbezittingen, — ook al mocht hij niet in het kiesdistrict Gouda, waar hij luidens een telegram vermoedelijk candidaat zal worden gesteld, of elders tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal worden gekozen — wrgens langdurigen dienst in den loop van dit jaar met buitenlandsch verlof naar Europa vertrekken.

Ook zou de legercommandant voornemens zijn om tegen Maart of April met verlof „wegens ziekte" te gaan, teneinde de laatste maanden van zijn bestuur in de kou te kunnen doorbrengen.

Met de waarneming van het legercommando zou gedurende dien tijd belast worden de generaal-majoor der infanterie B. T. C. F. Schmidt. Reeds thans worden op het departement van oorlog alle maatregelen verzameld, die de tegenwoordige titularis, de generaal Rost van Tonningen, in het belang van het leger — in 't bijzonder van den minderen man — heeft uitgelokt of genomen.

Of die verzameling moet dienen voor een militair-politiek testament, dan wel of niet misschien een onderzoek gelast is, waarom de legeruitgaven zoo onrustbarend gestegen zijn, kon of mocht niet worden medegedeeld."

Het Leger des Heils op Java.

In De Week van het Soer. Handelsbl., schrijft de waarnemend redacteur:

„Een nieuw terrein van werkzaamheid heeft het Leger des Heils zich gekozen hier te Soerabaja. Een nieuw terrein en een groot terrein biedt Soerabaja met zijn talrijke en zeer gemengde bevolking en van uit dit centrum zal het Leger wel opmarcheeren den Oosthoek in indien het noodig blijkt.

De ensign Van Spree en zijn echtgenoote en wellicht nog een officier hebben zich dezer dagen hier gevestigd, in een huis aan den Grisseeschen weg, en binnenkort zal men hen werkzaam zien onder de militairen, de zieken en de bewoners van Praban, kampong Doekoe en andere beruchte buurten. Een bewijs van actualiteit is het, dat het Leger ook aanstonds wil zorgen voor goedkoope huisvesting en voeding; het gebrek aan logeergelegenheid hier ter stede is voor het Heilsleger geen geheim."

Over het maatschappelijk werk van het Leger des Heils op Java vertelt schrijver o.m.:

„Het was maar een bescheiden begin, dat van 1897 te Semarang, toen de rekening sloot met een bedrag van ruim vijf duizend gulden. Het hoofdkwartier in Australië ondernam dat werk en eerst in het begin van 1905 werd Java losgemaakt van Australië om een eigen hoofdkwartier met een eigen leider te bekomen. Behalve het gewone werk „te velde" had het Leger des Heils dadelijk een tehuis voor militairen en spoedig ook een kweekschool tot vorming van soldaten, zij het ook aanvankelijk op zeer kleinen schaal. Vijf jaren na de vestiging waren de uitgaven reeds gerezen tot meer dan vijftien duizend gulden. In dat vijfde jaar vinden we Boegangan vermeld, de thans als zoo zegenrijk bekende inrichting te Semarang voor lijders onder de inlanders, lijders aan afzichtelijke kwalen.

Boegangan was aanvankelijk een boei. In 1902 is de inrichting gekomen aan het comité tot ondersteuning van zieke en behoeftige inlanders en werd door dat comité in beheer gegeven aan het Leger des Heils. Dat duurde tot 1905, toen het comité geen fondsen meer beschikbaar had. De inrichting is toen als een bezitting aan het Heilsleger gegeven.

Wanneer we zoo spreken van inrichting dan denke men toch niet aan een groot en hoog gebouw met een park er omheen en fraaie zalen er in. Neen, alles is hoogst eenvoudig, primitief zelfs, maar doelmatig ook en zindelijk. De zieken hebben zooveel bezigheid als zij met het oog op hun toestand kunnen verdragen, worden voorts geregeld gevoed, medisch verzorgd en onder tucht gehouden.

In 1908 werden in drie maanden te Boegangan behandeld 168 patiënten, vooral oogzieken door den aan de inrichting verbonden oogarts, terwijl op 29 patienten 79 operaties werden verricht. Gedurende een jaar werden 938 personen voor korter of langer tijd opgenomen en behandeld.

„De kweekschool tot opleiding van inlandsche officieren" was eerst te Semarang gevestigd, maar is thans te Pati. Aan het hoofd staat een officier met een paar assistenten. Het internaat herbergde soms zeven, ook wel eens twaalf leerlingen.

Het meisjestehuis Sapoeran heeft een korte geschiedenis, aantoonende, dat het Heilsleger altijd te werk gaat doende wat de hand vindt te doen. Indertijd werd in de omstreken van Poerworedjo veel honger geleden. De officieren, die daar arbeidden, namen toen vele kinderen op, waarvoor o.a. de Nederlandsche Vereeniging „Oost en West" gelden verstrekte. Na den hongersnood had het tehuis eigenlijk wel geen reden van bestaan meer, maar de eenmaal opgenomen kinderen (Javanen) hadden meerendeels geen verblijf meer en werden toen maar aangehouden... jaren lang. In 1907 werd te Pati weer een meisjestehuis gevestigd, dat in verband zou staan met Boegangan. Komt hier van alles, voor de meisjes bleek spoedig een afzonderlijk onderzoek gewenscht, en zoo werden zij te Pati rechtstreeks onder leiding van officieren gebracht.

In 1907 werd te Semarang een „tehuis voor vrouwen en meisjes" geopend, dat van giften en eigen inkomsten moet bestaan. Op een behoorlijken stand gevestigd, vinden vrouwen en meisjes daar een liefderijke behandeling, worden er sterk gemaakt om als nuttige leden in de maatschappij terug te komen.

Om zijn inkomsten te vermeerderen, heeft het Leger des Heils getracht de levering van eenige toebereide voedingsmiddelen aan het stadsverband

te Semarang te bekomen. Het is gelukt en in 1906 werd daarop een batig slot van bijna 1400 gulden verkregen. In 1907 leverde het Heilsleger eveneens aan de centrale gevangenis voedingsmiddelen, en verdiende daarop ruim 1268 gulden. Klachten over de verstrekte voeding kwamen ons nimmer ter oore, doch wel weten wij, dat de arbeid der Heilsoldaten als verplegers in het stadsverband zeer werd geprezen. Als men bedenkt, dat de inlander als een slechte verpleger in ziekenhuizen bekend staat, zal men erkennen, dat ook in deze moeilijk te voorziene verpleging het Heilsleger toont de ware en goedkoope redding te brengen.

In den loop van het vorige jaar heeft de Regeering besloten haar leprozen-inrichting te Plantoengak aan het Heilsleger in beheer te geven. Omtrent de resultaten is nog niet heel veel bekend, aangezien het beheer nog zoo jong is. Maar wat wij vernamen, was zeer gunstig, en waarschijnlijk zal het gouvernement er een aanmoediging in vinden, om voort te gaan op den ingeslagen weg door verschillende philantropische inrichtingen, welke slechts slagen zoo zij met volle toewijding en kracht worden geleid, in beheer te geven aan het Heilsleger.

WEST-INDIË.

De troepenmacht in Suriname.

Onze West komt nog eens terug op zijn pleit voor afschaffing van de militaire bezetting van Suriname, met gelijktijdige uitbreiding van de politie-macht, naar aanleiding van de ondervinding, die de luitenant ter zee Eilerts de Haan opdeed, toen deze geen gevolg kon geven aan eene hem verleende opdracht, wegens de houding der Boschnegers.

Het blad schreef als volgt:

Het zal wel geen tegenspraak ontmoeten, dat onze politie tekort schiet in haar taak. Op de plantages ziet men zelden een beambte verschijnen. Een behoorlijk onderzoek van zaken schijnt bij de tegenwoordige samenstelling der politie in de districten, niet mogelijk. De meeste diefstallen en andere zaken blijven dan ook onopgelost. In Commewijne, een der dichtstbevolkte districten, heeft men personen (meestal weggeloopen gestraften of plantage-arbeiders) die van roof en diefstal leven, en de wijk nemen naar de bosschen achter de plantages. De tot dusver daartegen genomen maatregelen zijn onvoldoende geweest. Het kwaad woekert voort en het schijnt niet denkbeeldig, dat dit vrijbuiterssysteem zich ontwikkelt tot een ernstig gevaar voor de plantages.

De papieren maatregelen tegen het verderfelijk hazardspel blijven in de districten een doode letter.

In Cottica bestaat geen politiemacht, die een voldoende tegenwicht oplevert tegen het gevaar van de overstrooming van dit district door Fransche vluchtelingen.

Men beweert, dat ook het smokkelen van goud geenszins een einde heeft genomen, tot schade van de koloniale kas en van particulieren, die hun kapitaal wagen in de goudindustrie. De bewaking langs den spoorweg moet onvoldoende zijn.

Ook de bewaking onzer grenzen laat alles te wenschen over. Ieder is de baas op onze grensrivieren, behalve wij.

Het centraal gezag beperkt zich tot een zeker kringetje. Buiten dit kringetje is het een vrij gevochten land, en stoort men zich aan God noch gebod. Dit geldt niet alleen voor de boschnegers en Indianen, maar evenzeer voor concessionarissen. In Paramaribo maakt men mooie wetten. Men schrijft en ordonneert, men vervaardigt prachtige leggers en kaarten met denkbeeldige lijnen van perceelen en concessies, voert een verwoeden strijd over de ligging van bepaalde punten, en..... in het bosch stoort niemand zich aan al dat fraais op papier. Ieder doet wat hij verkiest. En het gezag met zijn juridische spitsvondigheden en papieren regelingen te Paramaribo, controleert niets. Van kwesties hoort men alleen, als belanghebbenden in het binnenland met elkander in botsing komen.

Nu willen wij geenszins beweren, dat dit alles uitsluitend de schuld is van het Gouvernement. Waar een kleine bevolking over een groote oppervlakte verspreid is, is een afdoende bestuurs-controle eenvoudig niet mogelijk.

Doch onder zulke omstandigheden is het dubbel dwaasheid, om naast een onvoldoend politiekorps, een als 't ware rustend militair korps er op na te houden.

Geschenken van de Koningin.

Onlangs heeft op Groot Chatillon door Mevrouw Fock, in gezelschap van den Gouverneur en talrijke genoodigden, de aanbieding plaats gehad van de geschenken van H. M. de Koningin aan de verpleegden der Gouvernementsinrichting en die van Bethesda.

Welk een feest dit was voor de verpleegden laat zich beter denken dan beschrijven. Zoo'n gebeurtenis dient met gouden letteren in de annalen van beide gestichten te worden ingeschreven. De verpleegden hadden hun beste beentje voorgezet. Overal versieringen, vlaggen en blijde gezichten. Het was een onvergetelijk oogenblik, toen in de galerij van het hospitaal Mevrouw Fock zich aldus richtte tot de verpleegden der Gouvernements-inrichting:

„Ik veroorloof mij gevolg te geven aan de vereerende opdracht van H. M. de Koningin om U, bewoners van Groot-Chatillon, 't geschenk aan te bieden, dat volgens Uwe keuze door H. M. de Koningin aan U is toegezonden.

H. M. is niet in de gelegenheid de kolonie Suriname te bezoeken, maar kent toch de nooden en behoeften van dit land, kent toch hare Surinaamsche onderdanen en weet, dat hier, evenals overal elders, tal van personen van ziekte te lijden hebben.

„H. M. betreurt niet in de gelegenheid te zijn persoonlijk hare zieken te kunnen bezoeken, en hun woorden van troost toe te spreken. Daarom heeft H. M., steeds vervuld met den wensch voor hare onderdanen te zorgen, mij bij mijn vertrek uit Europa, zooals ik U dit eenige maanden geleden reeds mededeelde, de opdracht gegeven om U te vragen, waar H. M. U genoegen mee zou kunnen doen. Na rijp beraad viel Uwe keuze op een gramophone, en H. M. heeft terstond gevolg gegeven aan Uw aller wensch. Zooals mij uit den brief van den heer Bosman, opticien, blijkt, heeft H. M. persoonlijk tot hem gezegd, dat H. M. een mooie gramophone voor hare zieken op Chatillon wenschte, en de platen, die er bij zijn, werden met groote zorg op last van H. M. één voor één door de Hofdame van dienst uitgekozen, gehoord en goedgekeurd.

H. M. hoopt, dat gij allen, zooveel het kan, van deze gramophone zult genieten en er nu en dan eene aangename afleiding in zult vinden, en ik vertrouw, dat dit geschenk u er aan zal herinneren, dat ons aller Koningin steeds aan al hare onderdanen denkt, waar zij zich ook mogen bevinden.

Uit naam van H. M. de Koningin wordt U dus door mij dit orgel ter hand gesteld."

Deze woorden van de spreekster werden met den warmsten bijval ontvangen. Bij monde van twee verpleegden werd aller dank betuigd. Als eerste nummer van de gramophone werd het Wilhelmus ten beste gegeven. Daarop volgden meer vrooliike stukken.

Daarna werd in de particuliere stichting Bethesda een orgel door Mevrouw Fock aangeboden met de volgende toespraak:

„H.M. onze geëerbiedigde Koningin heeft terstond het geschenk volgens uwe keuze doen uitzenden en mij de vereerende taak opgedragen U dit geschenk uit Haren naam aan te bieden. H. M. hoopt, dat dit seraphine-orgel bij uwe Godsdienstoefeningen, waarin gij zeker vaak troost en opbeuring vindt, in deze lieve kapel zal kunnen dienen en ik hoop, dat dit geschenk er U steeds aan zal herinneren, dat H M. met al Hare onderdanen meeleeft, ook met hen, die hier in Bethesda wonen. Ja, H. M. heeft mij bij mijn vertrek uit Holland duidelijk doen blijken, hoezeer het lot van allen hier in de kolonie haar ter harte gaat en niet het minst van hen, die lijdende zijn. H. M. zou hare zieken persoonlijk willen bezoeken en hun woorden van opwekking toespreken, evenals onze Vorstin dit zoo gaarne in de ziekenhuizen doet. Maar de groote afstand belet dit. Daarom was het eene groote vreugde voor H. M. U allen, als blijk van Hare groote belangstelling, dit geschenk, dat volgens uwe uitgesproken keuze het meest welkom is, te kunnen doen geven.

Uit naam van H. M. de Koningin wordt U door mij dit orgel ter hand gesteld.

Ook hier dankte een der verpleegden. De directeur-leeraar Bernhard hield ook een korte toespraak. De heer Vouillaire bespeelde het orgel, hetwelk een schoonen klank bleek te bezitten Uit volle borst werden gezangen aangeheven.

In één woord: het was een blijde dag. Met groote voldoening kan H. M. de Koningin op deze Hare daad terugzien.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De oproep der groep Ned.-Indië van het Algemeen Nederlandsch Verbond aan alle ingezetenen van Insulinde om Prins Hendrik uit te noodigen onze Indische bezittingen te bezoeken, vormt thans algemeen een onderwerp van bespreking in de Maleische pers in Indië. Zoo zegt o.a.

de **Pewarta Soerabaja** omtrent het feit, dat men zich voorstelt, door dit bezoek den band tusschen Moederland en Koloniën zal versterken, dat zij betwijfelt, of men dit doel daardoor zal bereiken. Welke band bestaat er tusschen Nederland en Indië? vraagt zij, en op welke wijze zou Prins Hendrik dien kunnen versterken?

Gewoonlijk wordt een vorst of prins, die in den vreemde reist, vergezeld door tal van hooge autoriteiten. Hem staan extratreinen ter beschikking en bij zijne aankomst aan elk station mag de menigte hem van uit de verte zien; slechts aan de grooten is het geoorloofd in zijne nabijheid te komen. Hoe ter wereld zou zulk een bezoek den band tusschen de indische onderdanen en Nederland kunnen versterken? Zou dit daarentegen het indisch publiek niet ontstemmen, wanneer het zag, dat de Prins zich alléén om de hooggeplaatsten bekommerde? Wil men den band tusschen Insulinde en het rijk in Europa versterken, dan zal men naar een ander, meer doeltreffend middel moeten omzien.

De **Pemberita Betawi** is niet zoo pessimistisch gestemd en gelooft nog aan eenigen goeden invloed van die overkomst, maar vraagt...... wie de gevolgen van zoo'n reis zullen moeten bekostigen. Niet wij alléén vragen dit, verklaart het blad, maar deze vraag zweeft op veler lippen, en de reden, dat zij gesteld wordt, is de vrees, dat het vorstelijk bezoek tot verhooging der belastingen zal leiden, waardoor de lasten, die op den inboorling drukken, zouden toenemen. Hoe bedroevend het ook moge klinken, niet velen zullen hunne handteekening voor de uitnoodiging willen zetten, niet omdat men geen liefde voor Zijne Koninklijke Hoogheid gevoelt, maar omdat men bevreesd is, dat de uitgaven ten behoeve van den hoogen gast ten laste der inwoners van Nederlandsch-Indië zouden komen, en dat dezen daardoor dus méér belasting zouden moeten betalen.

De **Pantjaran Warta** bericht, dat R a d e n M a s T i r t o A d i s o e r j o voortaan deel van haar redactie zal uitmaken. Naar aanleiding van deze toetreding schrijft de **Perniagaän** het concurreerende blad, de volgende vleiende en van waardeering getuigende woorden:

„Wij kennen den heer R. M. Tirto Adisoerjo als een kundig en begaafd man en een bekwaam schrijver. Deze adellijke Javaan tracht, waar hij maar kan, Indië vooruit te brengen. Niettegenstaande hij reeds hoofdredacteur is van de M e d a n P r i j a j i, de S o e l o e h K a ä d i l a n en medewerker van de P o e t r i H i n d i a, de M i l i t a i r D j a w a en de S i n a r M a t a h a r i, is hij nu ook opgetreden als mederedacteur van de P a n t j a r a n W a r t a. Wij wenschen daarmede én den heer R. M. Tirto Adisoerjo én het blad geluk, en met een oprecht hart spreken wij de heilbede uit, dat de P a n t j a r a n W a r t a met medewerking van haren nieuwen redacteur alle onrecht zal blijven bestrijden, zooals de roeping der pers is."

Deze nieuwe mederedacteur bewerkt in de **Pantjaran Warta** de rubriek S e h a r i d a t e n g k e s e h a r i (= van dag tot dag). Over ons weekblad schrijft hij in die rubriek het volgende: Door tusschenkomst van het K o l o n i a a l W e e k b l a d, orgaan der Vereeniging O o s t e n W e s t, bereikt thans de stem der inlandsche pers de inwoners van Nederland. Alle bezwaren, waarvan de maleische en javaansche bladen gewagen, worden in dat weekblad vermeld. Zoo bevat het in zijne rubrieken „W a t d e i n l a n d e r z e g t", en „W a t d e c h i n e e s v e r t e l t" vertaalde fragmenten uit maleische bladen als de **Perniagaän, Pantjaran Warta, Tjokja Sumatra, Pertja Barat, Bintang Soerabaja, Medan Prijaji, Poetri Hindia, Ho Po, Tiong Hoa Wie Sin Po** en anderen. Niet alléén de Nederlanders in E u r o p a, maar ook die in N e d e r l a n d s c h - I n d i ë kunnen thans door H e t K o l o n i a a l W e e k b l a d van de berichten in de inlandsche pers kennis nemen. Het vermeldt, behalve den naam van het blad, waarin men het oorspronkelijk stuk lezen kan, ook dien van den persoon, die het geschreven heeft. Op die wijze is een einde gemaakt aan de bewering, dat de inlandsche pers overbodig zou zijn. Het streven van het K o l o n i a a l W e e k b l a d moet daarom ook door onze pers gewaardeerd en gesteund worden. Naar het ons voorkomt vat de Nederlandsche pers in Indië, die gaarne hoort verklaren, dat zij voor de belangen van den verdrukte optreedt, als vertegenwoordigster van den inboorling hare taak niet behoorlijk op, zoolang zij aan hare redactie niet een of méér personen toevoegt, die zich speciaal bezighouden met de I n l a n d s c h e pers evenals zij afzonderlijke redactieleden heeft voor de behandeling van de bladen uit Europa en Azië.

De europeesche pers in Indië is niet op de hoogte van de wenschen en nooden van het overheerschte ras. Af en toe maakt men wel melding van de inlandsche pers, doch op een wijze, welke niet leidt tot samenwerking, noch tot het leggen van een zusterlijken band tusschen de blanke en de bruine pers. Er behoort waardeerende voeling te bestaan tusschen de Nederlandsche en de Inlandsche pers in Ned.-Indië. Door insinuatiën (sindir menjindir) en scheldwoorden (maki memaki) komt noch de een noch de ander vooruit; integendeel, dergelijk optreden doet héél véél kwaad aan de indische pers zoowel aan de Nederlandsche als aan de inlandsche, die beide de vertegenwoordigsters van het publiek in Ned.-Indië zijn.

In hetzelfde blad geeft R. M. T i r t o A d i s o e r j o onder den titel: „H a k i m d a n p o k r o l b a m b o e d i H i n d i a" een uitgebreid overzicht van de lezing van Prof. Mr. J. H. C a r p e n t i e r A l t i n g in het Indisch Genootschap, betreffende den rechter en den zaakwaarnemer bij de rechtspraak over inlanders in Ned.-Indië. Aan het slot van dit overzicht zegt schrijver, dat op die lezing niets valt af te dingen. Tegen de zoogenaamde p r o c u r e u r s b a m b o e (procureurs in kwade zaken), die de bevolking uitzuigen, kan men echter niets doen, zoolang men geen middel heeft om een einde te maken aan de praktijken van landsdienaren van verschillend ras, die hetzelfde doen. Hoeveel landraadgriffiers, deurwaarders en anderen zijn geen clandestiene p r o c u r e u r s b a m b o e, en deze acht hij nog erger dan de gevaarlijkste p r o c u r e u r s b a m b o e van professie.

Aan hetzelfde blad werd uit Solo geschreven, dat daar onder den naam van „N a r e n d r o P o e t r o" (= Vorstelijk Kind) een vereeniging is opgericht, welke ten doel heeft een band onder de adellijken in Ned.-Indië te vormen en elkander te steunen. Ook zal zij aan vrouwen van adel, die haren echtgenoot verloren hebben, financiëele hulp verstrekken, om haar in de gelegenheid te stellen haren kinderen — zoons en dochters — een aan hun stand passende opvoeding te geven.

De vereeniging koestert het voornemen zich in verbinding te stellen met de Nederlandsche adelsvereeniging, aan het hoofd waarvan staat Baron J. E. N. Sirtema van Grovestins, Grootmeester van het Civiele Huis van H. M. de Koningin en de tusschenkomst van dezen Hofdignitaris in te roepen om aan Prins Hendrik het verzoek te doen, als haar beschermheer op te treden.

Van deze vereeniging kunnen lid worden: vorsten, die hunne rijken als leenheer *) van het Ned. Gouvernement besturen en alle inboorlingen, die een vorstelijken titel voeren, alsmede hunne afstammelingen tot en met den vierden graad ingesloten, onverschillig of zij al dan niet in 's Lands dienst zijn; verder alle in Nederlandsch-Indië geboren leden van den Nederlandschen adel. Ook in Nederland geboren adellijken kunnen het lidmaatschap bekomen, mits zij vijf jaren in Ned.-Indië gewoond hebben.

Het voorloopig comité zal een persoon naar Nederland afvaardigen, om in overleg te treden met het bestuur der Nederlandsche adelsvereeniging. De redactie van de **Pantjaran Warta** verzekert, dat zij dit bericht heeft gekregen van iemand, dien zij t e n v o l l e vertrouwt.

In een scherp gesteld artikel, getiteld: „I r a k m a l o e? (= Schaamt gij u niet) gispt S o p o m a n e h in de **Bintang Soerabaja** de oprichting te Soerabaja van een vereeniging, genaamd P a n g r o e k t i M o e l j o (= verheven instelling), aan het hoofd waarvan staat de pati van Soerabaja. Deze vereeniging stelt zich ten doel: te zorgen, dat de afstammelingen van Inl. ambtenaren van geslacht tot geslacht in den ambtenaarsstand (en bepaaldelijk in den stand van bestuursambtenaar) blijven; want, zegt schrijver schamper, als een ambtenaarszoon opzichter wordt, of arts, als Mas Asmaoen, of groot-landbouwer als de zoon van wijlen den Regent van Serang, of machinist, zou het zeer te betreuren zijn, want dan zou hij in een kring beneden zijn stand geraken, weinig hormatsbewijzen ontvangen, weinig verheven en geëerd zijn, niet genoeg sembahs krijgen enz. Deze vereeniging wil, dat de zoons van prijajis steeds prijajis blijven!

P a k N o e r i s h a h bijv. is soto-verkooper (soto is een soort van soep); zijne afstammelingen van geslacht tot geslacht zullen slechts soto mogen verkoopen.

P a k S a r e n g a h verdient den kost met suikerriet voor een suikerfabriek te snijden; zijne kinderen en kindskinderen mogen niet anders dan koeli bij dien suikerfabrikant worden. De Vereeniging P a n g r o e k t i M o e l j o gaat schrijver voort, wil Allah helpen in de uitvoering van diens wil. Zij toch zorgt, dat degeen, die voorbeschikt is om tot de geringen te behooren, niet vooruitgaat, en dat zij, die van hooge afkomst zijn, niet zakken, een streven als in het hindoe-javaansch tijdperk bestond. Zij staat, volgens schrijver, lijnrecht tegenover de vereeniging B o e d i O e t o m o.

Het schijnt, zoo eindigt hij, dat men tegenwoordig op Java een wedstrijd van vereenigingen gaat houden. Er is reeds een bond van regenten, nu verrijst nog de vereeniging van ambtenaren. De bedoeling is duidelijk: de Inl. grooten zeggen: willen de javanen eensgezind trachten vooruit te komen, goed, maar zij moeten zich niet met ons vermengen. Wij vormen een eigen kring. Hun kring is voorbeschikt om beneden den onzen te blijven. Al konden zij met hunne kennis tot het hemelgewelf reiken, zal het toch gepast zijn, dat zij voor ons een sembah blijven maken.

In een noot verzekert de redactie aan schrijver, dat een dergelijke vereeniging toch geen lang leven zal kunnen hebben.

*) Dit woord staat in den maleischen tekst en is zeker een lapsus calami. Ongetwijfeld bedoelt men *„leenman"*.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De **Pewarta Soerabaja** deelt mede, dat de Tjongtok (= onderkoning) der provincie Liangkeng, die te Nanking zijne residentie heeft, elken Zondag de school K i l a m H e k t o n g bezoekt, waar de van de indische T i o n g H o a H w e K o a n-scholen afkomstige leerlingen hunne verdere opleiding erlangen. Hij beschouwt hen alsof zij zijne eigene kinderen waren. Op dit oogenblik studeeren aan die school honderd chineesche knapen, afkomstig van Java en drie van Padang. Hare inkomsten bedragen thans 70 duizend taels per jaar (een tael is volgens den Almanach de Gotha = 4 francs 9 centimes).

Hoewel de tegenwoordige Soesoehoenan van Soerakarta, P a k o e B o e w o n o X, nog betrekkelijk jong is, zegt de **Pantjaran Warta** verheugt hij zich reeds in het bezit van tal van ordeteekens. Volgens den laatsten Regeeringsalmanak heeft hij het commandeurskruis van den Nederlandschen Leeuw, is hij groot-officier van de Oranje Nassau- en der Leopolds-orde van België, ridder der 2e klasse van den Rooden Adelaar van Pruisen, commandeur der orde van Frans Jozef van Oostenrijk, commandeur met de ster der orde van Sint Michaël van Beijeren, en bezit hij ten slotte het grootkruis der orde van de Kroon van Siam en der Koninklijke orde van Cambodja.

Nu weder heeft hij van den Keizer van China het grootkruis der orde „L i o n g P o D j i n" (= Dubbele draak) gekregen. Het juweel zou door een afzonderlijken afgezant met een oorlogsschip naar Java gebracht en in den Kraton van Solo aan den Soesoehoenan worden uitgereikt, bij welke gelegenheid de vorst een groot feest zou geven. De lezer zal zich wel herinneren, zegt de schrijver, dat ten vorigen jare, toen de chineesche zendeling J a n g T a i j d j i n op Java kwam en ook Solo bezocht, hij met grooten luister door den vorst is ontvangen, die hem verscheidene kostbare geschenken voor wijlen den Keizer, K o n g S i e K o e n, meegaf. Deze schonk hem daarvoor vermeld grootkruis.

Het schijnt, dat het Gouvernement van Ned.-Indië een middel heeft gevonden om te maken, dat het ordeteeken niet door een gezant van China zal worden overhandigd, vertelt het blad. Dezer dagen heeft de Gouverneur-Generaal aan den Soesoehoenan een brief geschreven, die den vorst door den Resident van Soerakarta met groot ceremoniëel en onder het lossen van kanonschoten is ter hand gesteld. In dien brief werd de Soesoehoenan uitgenoodigd aan den Keizer van China te verzoeken het ordeteeken aan den Consul-Generaal der Nederlanden in China te doen overhandigen. Deze zal het dan naar Nederland opzenden, vanwaar het de reis naar Indië zal maken. De Gouverneur-Generaal zal vervolgens den President van Soerakarta opgedragen het insigne aan den Soesoehoenan op de gebruikelijke wijze over te brengen. De **Patjaran Warta** kucht twee maal en vraagt: „**wat beteekent dit?"**

Onder den titel: „B a n g s a T i o n g H o a d i p a k e r d j a ä n n e g r i" (De chinees in 's Lands dienst) wijdt de **Bintang Soerabaja** een artikel aan het toetreden van chineezen in 's Lands dienst, niet als onbezoldigd chineesch officier of wijkmeester, ook niet als betaald politie-oppasser of als brievenbesteller, maar als k a s s i e r van groote post- en telegraafkantoren.

Het voorbeeld is reeds door het kantoor te Semarang gegeven, waar twee chineezen, die kunnen schrijven en Nederlandsch verstaan, als zoodanig zijn aangesteld op een maandelijksche bezoldiging van *f* 50 met jaarlijksche verhoogingen van *f* 5 's maands, tot een maximum salaris van

f 120 per maand. Waarin hunne werkzaamheden bestaan zullen, is schrijver nog onbekend. Indien zij wissels moeten uitbetalen, postzegels en gezegeld papier moeten verkoopen — wat tot dusverre door europeesche commiezen geschiedt — komt die bezoldiging schrijver te laag voor, omdat zij verantwoordelijk zijn voor eventueele tekorten. Al is de chinees over het algemeen met geldzaken vertrouwd, hij zal ook wel eens de kans loopen van ongangbare muntstukken in handen te krijgen en abusievelijk te veel uit te betalen in drukke tijden. Wordt de proefneming te Semarang met gunstigen uitslag bekroond, dan verwacht schrijver, dat te Batavia en Soerabaja en ook op andere groote kantoren dergelijke chineesche kassiers zullen worden aangesteld.

Niet alleen dat zij in geldzaken goed te vertrouwen zijn, er behoeft geen vrees te bestaan, dat zij het post- en telegraafgeheim zullen schenden, want chineezen, die aan de gestelde voorwaarden van toelating voldoen, komen uit een klasse van gegoeden, die zich zullen schamen met de Justitie in aanraking te komen. Dit ligt nu eenmaal in den aard van den chinees, beweert schrijver met trots.

Wij willen geen verwachtingen bij de chineezen opwekken naar aanleiding van deze proef, eindigt hij, maar wanneer eenmaal de gewenschte aansluiting is tot stand gebracht tusschen de nederlandsch-chineesche school en de hoogere burger- en de burgeravondschool, zoodat iedere chineesche knaap van welgestelde ouders een diploma verwerven kan, zullen zij de vraag doen: worden wij, die afstammen van personen, die reeds gedurende verscheidene geslachten in Ned.-Indië gevestigd zijn, nog steeds als een vreemde oosterling beschouwd? Worden ons betrekkingen en ambten onthouden, die men wel door andere nederlandsche onderdanen laat bekleeden?

Wij twijfelen niet, voorspelt schrijver, of het antwoord daarop zal dan wel geruststellend luiden.

Van Vreemde Koloniën.

Onlusten op Samoa.

Naar luid van officieele mededeelingen zijn wegens de opvolging van het reeds zeer oude hoofd Mataafa op Samoa moeilijkheden gerezen. In verband daarmede moet zich onder leiding van het voorname hoofd Lauaki van het eiland Sawai eene beweging tegen het duitsch gezag hebben bemerkbaar gemaakt. Lauaki moet eene monsterbetooging op touw hebben gezet; in andere woorden met een groot aantal zijner volgelingen tegen de hoofdstad oprukken, zonder zich te bekommeren om de bevelen van den Gouverneur.

Dezen, dr. Solf, moet het intusschen gelukt zijn om botsingen tusschen de volgelingen van Lauaki en de Europeanen of de aan het bestuur trouw gebleven bewoners te voorkomen, terwijl ook geen gevaar werd gducht voor de kolonisten in het binnenland.

Maar toch achtte dr. Solf het gewenscht, zoowel in het belang van het herstel der orde als voor de veiligheid der blanke bevolking, dat eenige oorlogschepen naar Samoa werden gezonden. De chef van het kruiser-eskader in de oost-aziatische wateren, schout-bij-nacht Coerper, had dientengevolge last bekomen om zich met drie oorlogsschepen naar Samoa te begeven.

Den 13den dezer werd Coerper reeds met den kruiser L e i p z i g voor Apia verwacht, terwijl de kanonneerboot J a g u a r en de kruiser A r k o n a daar een dezer dagen eveneens zouden aankomen.

Men meent, dat deze machtsontwikkeling voldoende zal zijn om de rust in de kolonie te doen terugkeeren en de schuldigen ter verantwoording te kunnen roepen en te straffen.

Het is nu juist tien jaar geleden, dat onlusten onder het woelig eilandenvolkje leidden tot een vereenigd optreden van Duitschland, de Vereenigde Staten en Engeland, als gevolg waarvan Samoa onder het Duitsch gezag werd geplaatst.

De gouverneur, dr. Solf, is daar nu al sedert tien jaren aan het hoofd van het bestuur geplaatst, en kent dus zijn volkje, wat in deze omstandigheden van groot nut kan blijken.

Muntslag voor de Koloniën.

Volgens de laatste gegevens zijn, naar de D e u t s c h e K o l o n i a l Z e i t u n g bericht, in het jaar 1907—1908 zilveren, nikkelen en koperen muntstukken naar die koloniën gezonden, waar het duitsche muntstelsel geldt tot een totaal bedrag van 1.532.331 mark. Het rijk heeft hiermede eene winst behaald van 830000 mark uit de aanmunting, terwijl de geheele winst in den loop der jaren uit dien hoofde gemaakt op rond 5½ millioen mark wordt geraamd.

Voor Duitsch Oost-Afrika met zijn roepij-standaard waren 1675260 roepijen = 2.280.096 mark in Duitschland aangemunt, zoodat de winst op 50% te stellen ongeveer 1.140000 mark bedroeg.

De D e u t s c h e K o l o n i a l Z e i t u n g merkt naar aanleiding hiervan het volgende op.

„De naar de koloniën gezonden muntstukken verdwijnen voor een groot gedeelte in het binnenland en keeren dan natuurlijk niet meer in de rijkskassen terug. Dat is een groote winst voor het rijk, daar het de niet in zijne kassen terugvloeiende rijksmunt ook niet tegen goud behoeft in te wisselen en dus de 50% winst op de aanmunting ten deele als netto-winst kan boeken. Maar ook slechts ten deele. Theoretisch is het altijd nog mogelijk, dat alle uitgezonden muntstukken terugvloeien, en in de praktijk zal het ook voorkomen, dat een deel daarvan tegen goud moet worden ingewisseld. Stelt men dus de vraag, of de winst uit de aanmunting van naar de koloniën gezonden muntstukken niet geheel of ten deele ten bate van de koloniën moeten komen, dan moet die ontkennend beantwoord worden voor het oogenblik te bevredigen, maar hij had er niet aan gedacht om het te doen. Het was slecht van Lispeth om aan een huwelijk met een Engelschman te denken die tot een hoogeren stand behoorde en bovendien met een Engelsch meisje verloofd was. Lispeth antwoordde, dat dit alles onmogelijk was; hij had haar immers gezegd, dat hij haar lief had en had de vrouw van den zendeling haar niet verzekerd, dat hij terug zou komen?

FEUILLETON.

LISPETH.

(Schets uit Eng.-Indië, naar RUDYARD KIPLING).

2) (*Vervolg en slot.*)

Na verloop van 14 dagen koorts kwam de Engelschman weder tot volle bewustzijn en dankte hij den zendeling, diens vrouw en Lispeth — voornamelijk Lispeth — voor de zorgen en goedheid, hem bewezen. Hij maakte een reis in het Oosten, vertelde hij, en was van Dehra Dun gekomen om op de bergen, in den omtrek van Simla, planten en vlinders te zoeken. Hij veronderstelde dat hij in een ravijn gevallen was, terwijl hij bukte om een varenplant los te rukken, die op den stomp van een afgeknotten boomstam groeide. Zijn koelies hadden zeker zijn bagage meegenomen en zich daarmede uit de voeten gemaakt. De jonge Engelschman was voornemens naar Simla terug te keeren, zoodra hij zich sterk genoeg daartoe gevoelde. Hij had niet de minste lust meer om nog verdere uitstapjes te ondernemen.

De gewonde kon echter nog in lang niet Kortagh verlaten, want zijne krachten keerden slechts langzaam terug. Lispeth wilde den raad van den zendeling en diens vrouw niet opvolgen, en daarom voelde de eerste zich gedrongen, den jongen Engelschman te zeggen, wat in het hart van het jonge meisje omging. Deze begon daarop hartelijk te lachen en zeide, dat hij dit zeer aardig vond, zeer romantisch, een echte idylle uit het Himalaja gebergte, maar daar hij verloofd was met een meisje in Engeland, vond hij deze zaak verder van niet het minste belang. Hij zou nu wel niets liefs meer tegen Lispeth zeggen, en deze belofte hield hij ook. Maar hij vond het toch zeer prettig wat met haar te praten, met haar te wandelen en te keuvelen gedurende den tijd van zijn herstelling en terwijl hij toebereidselen maakte voor zijn vertrek. Deze intimiteit beteekende voor hem niets, maar voor de arme Lispeth was het alles op de wereld. Veertien dagen lang was zij zielsgelukkig, omdat zij een man gevonden had, dien zij beminde!

Daar Lispeth een eenvoudige, onnoozele ziel was, deed zij ook geen moeite om hare gevoelens te verbergen, en de Engelschman vermaakte zich met haar naïviteit. Toen hij vertrok, bracht Lispeth hem tot Markand weg; zij was zeer ontdaan en hoogst ongelukkig.

De vrouw van den zendeling, die alle schandaal en gepraat duchtte, had den jongen Engelschman verzocht, dat hij Lispeth zou beloven terug te komen om haar te trouwen. — „Zij is nog maar een kind”, zeide zij, „en in den grond van haar hart toch nog slechts eene heidin, vrees ik.” Zoo sloeg de Engelschman, terwijl zij samen den weg van 12 mijlen aflegden, eensklaps zijn arm om Lispeth's middel en verzekerde hij haar, dat hij zou terugkomen om haar te trouwen. Lispeth liet hem deze belofte meermalen herhalen. Zij bleef zitten snikken op den kruin van den berg van Markand, tot hij eindelijk uit het gezicht was.

Daarop droogde zij hare tranen, keerde naar Kortagh terug en zeide tegen de vrouw van den zendeling: „Hij komt terug om mij te trouwen. Hij is nu naar zijn ouders gegaan om het hun te zeggen.” De andere stelde Lispeth gerust en herhaalde: „Ja zeker, hij komt terug.”

Toen er twee maanden verloopen waren, begon Lispeth het geduld te verliezen. Men zeide haar, dat de Engelschman zeeën moest doorkruisen om Engeland te bereiken. Zij wist, waar Engeland lag, want zij had kleine aardrijkskundige opstellen gelezen, maar zij kon zich natuurlijk niet voorstellen, hoe de zee er uitzag, daar zij nooit iets anders dan bergen had aanschouwd. In het huis hing een oude, op hout geplakte wereldkaart. Als kind had zij altijd met deze kaart gespeeld.

Zij zocht die op, plakte de brokjes — want de kaart was stuk gesneden — aan elkaar, weende iederen avond en poogde zich een voorstelling te maken, waar haar Engelschman nu wel zou zijn. Daar zij niets wist van afstanden, noch van stoombooten, waren haar gedachten niet altijd juist. Het zou trouwens ook geen onderscheid gemaakt hebben, indien zij goed geraden had, want de Engelschman dacht er geen oogenblik aan terug te komen om het meisje uit de bergen te trouwen. Korten tijd na zijn vertrek ving hij vlinders in Assam en had hij zijn verlegenstertje reeds geheel vergeten. Later schreef hij een boek over zijn reis naar het Oosten, maar Lispeth's naam kwam er niet in voor.

Na drie maanden te vergeefs gezocht te hebben, wandelde Lispeth iederen dag naar Markand, om den straatweg op te kijken, waarlangs de Engelschman moest terugkeeren. Deze tochten kalmeerden haar een weinig. Toen de vrouw van den zendeling zag, dat zij vrooli̇jker werd, meende zij, dat Lispeth deze barbaarsche en ongepaste dwaasheid te boven was. Spoedig daarop konden echter deze wandelingen haar niet meer bevredigen; zij werd zeer slecht geluimd. De vrouw van den zendeling achtte nu het oogenblik gekomen, om aan Lispeth de waarheid mede te deelen; de Engelschman had haar alleen beloofd terug te komen om haar liefde voor het oogenblik te bevredigen, maar hij had er niet aan gedacht om het te doen. Het was slecht van Lispeth om aan een huwelijk met een Engelschman te denken die tot een hoogeren stand behoorde en bovendien met een Engelsch meisje verloofd was. Lispeth antwoordde, dat dit alles onmogelijk was; hij had haar immers gezegd, dat hij haar lief had en had de vrouw van den zendeling haar niet verzekerd, dat hij terug zou komen?

„Wat hij gezegd heeft en wat u gezegd hebt is dus niet waar?” vroeg Elisabeth.

„Wij hebben je dat maar gezegd om je kalm te houden”, antwoordde de vrouw van den zendeling.

„U hebt mij dus belogen, u en hij?” riep Lispeth in wanhoop uit.

De vrouw van den zendeling gaf geen antwoord op deze vraag. Lispeth sprak ook geen woord meer, maar ging de deur uit en kwam even daarna terug in een verbazend smerig bergcostuum, doch zonder ringen in de neus en in de ooren. Zij droeg haar haren in een langen vlecht, zooals de bergbewoners het dragen, en zeide:

„Ik keer tot mijn volk terug. Gij lieden hebt Lispeth gedood. Nu is alleen nog maar de dochter van Jadeh, de dochter van een Pahari, eene aanbidster van den Tanka Deni over. Gij Engelschen zijt allen bedriegers.”

Toen de vrouw van den zendeling zich hersteld had van den schok, dien Lispeth haar had toegebracht door het bericht, dat zij wilde terugkeeren tot de goden van haar volk, was het jonge meisje al weg. Zij kwam nooit terug. zij gevoelde zich door en woesten hartstocht tot haar onooglijk volk aangetrokken. Eenigen tijd later trouwde zij met een houthakker, die haar volgens de gewoonten der Paharis onbarmhartig sloeg, en zoodoende verwelkte haar schoonheid spoedig.

„Er bestaat geen wet die de grillen der heidekinderen temperen kan”, zeide de vrouw van den zendeling, „en ik geloof, dat Lispeth in den grond van haar hart altijd een heidin gebleven is.”

Daar Elisabeth op den leeftijd van vijf weken in den schoot van de Angelicaansche kerk was opgenomen, strekte deze woorden de vrouw van den zendeling niet tot eer.

Lispeth stierf op zeer hoogen leeftijd. Zij sprak zeer gemakkelijk en vloeiend Engelsch en men kon haar nog wel eens overhalen de geschiedenis van haar eerste liefde te vertellen.

Het was echter moeilijk om uit dit smerige, gerimpelde schepsel de mooie Lispeth uit de Missie Kortagh te herkennen.

voor die koloniën, waar de rijksmunt geldt, daar een billijke wijze van verdeeling tusschen moederland en kolonie bezwaarlijk te vinden is.

„Op dit standpunt schijnt zich, naar de uitlatingen in de Januari-aflevering van het Colonial Office Journal ook de engelsche regeering te stellen.

„De zaak doet zich in een ander licht voor in de koloniën, die een eigen macht hebben, evenals in die koloniën, die een eigen muntbeeld of eigen pasmunt hebben. Bij ons komen hier Duitsch Oost-Afrika en Kiaotsjou, bij de Engelschen Indië, sedert kort ook het Australisch Gemeentebest, Canada, Nigeria en Britsch Oost-Afrika, bij de Franschen Indochina (de heer Klobukowsky, de nieuwe gouverneur-generaal, heeft uitgemaakt, dat het niet meer Indo-Chine, maar Indochine moet zijn) in aanmerking. In al deze landen zal de circulatie tot het eigen land bepaald blijven. Zilveren, nikkelen en andere munten zullen aan de openbare kassen in deze koloniën moeten worden ingewisseld. De kolonie draagt het risico van eventueel koersverlies, draagt de aanmuntingskosten en de winst behoort haar dus ook toe.

„Dienovereenkomstig wordt voor Britsch-Indië de netto-winst uit de aanmunting onder de inkomsten opgenomen en bij de goud-standaard-reserve gevoegd. Zoo gaat het ook in Indochina, terwijl nu ook aan Australië de winst uit het koersverschil en de aanmunting van de eigen muntstukken zal komen."

Voor Duitsch Oost-Afrika wordt ook dit beginsel toegepast en de Deutsche Kolonial Zeitung meent, dat het ook in de andere duitsche koloniën, die een eigen munt hebben of zullen krijgen, moet worden toegepast. Deze eisch dringt, naar het blad opmerkt, te meer in een tijd, waarin aan zuivere scheiding van de financiën van de koloniën en het moederland bijzondere waarde wordt gehecht.

Het leven te Hanoi.

In de groote zaal van de Ecole Coloniale te Parijs heeft de heer Hauser het een en ander verteld van het europeesche leven te Hanoi.

De hoofdstad van Tongkin heeft evenals het land zelf in twintig jaren tijds groote veranderingen ondergaan. Twintig jaar geleden bestond Hanoi uit de inlandsche stad met een bevolking van 80000 zielen, aan de oevers van een moerassig meer gelegen, een citadel en een bestuursvestiging, waar de resident ook woonde en men in het geheel ongeveer 100 Europeanen telde.

Men bereikt Hanoi in vier uren tijds per spoor van Haiphong en van de hoofdstad gaan verder spoor- of waterwegen uit in verschillende richtingen. Zoo kan men thans ook in twaalf uren tijds per spoor de stad Laokay op de chineesche grens bereiken.

De reiziger, die te Hanoi aankomt, ziet dadelijk de Avenue Gambetta voor zich liggen, die hem naar de inlandsche stad voert. Deze is er, wat aanzien en hygiëne betreft, sedert de vestiging van het fransch gezag zeer op vooruitgegaan. Het meer, dat vroeger diende als vuilnisbak, is nu zoo van aanzien veranderd, dat het een doel geworden is voor wandeltochtjes. Na de inlandsche stad ziet men de nieuwe stad met haar tramways, electrische verlichting en een goed rioolstelsel.

De veranderingen, die de stad onderging, zijn het werk geweest van de gouverneurs Paul Bert, de Lanessan en Paul Doumer.

Het jaar 1902 was voor Tongkin een gewichtig jaar. Toen werd te Hanoi de tentoonstelling gehouden, die een stroom bezoekers trok uit China, Japan, zoowel als uit andere deelen der kolonie. Van dien tijd dagteekent ook de weelde in den huizenbouw en de inrichting der woningen. De, door Europeanen bewoonde huizen zijn omringd van galerijen als in Indië, om de zonnehitte uit de vertrekken te houden. Ze zijn opgetrokken van baksteenen, gedekt met pannen en kosten betrekkelijk weinig, daar de materialen geleverd worden door de inlandsche industrie. Ze zijn op alle verdiepingen van gas- en waterleiding voorzien, dan wel van electrische geleidingen en kunnen dus in alle opzichten de vergelijking met de huizen in Europa doorstaan.

De Europeaan, die zich te Hanoi komt vestigen, doet verstandig met z'n eigen huishouding op te zetten, wat hem goedkooper komt te staan en ook aangenamer is dan het hotelleven. Een huisbediende en een kok zijn niet moeilijk te krijgen. Er zijn echter toch vele hotels te Hanoi, waar men tot den prijs van 3 tot 5 piasters daags goed gehuisvest is en wordt gevoed.

De voeding is dezelfde als in Europa, behalve voor de inboorlingen, voor wie rijst het hoofdvoedsel uitmaakt, terwijl de welgestelden onder hen bij feestelijke gelegenheden er een kip bij slachten.

Er wordt te Hanoi geregeld Karkt gehouden, waar men voor een kilogram rundvleesch van 17,5 tot 37 cents. Daarentegen komen de verduurzaamde Kalfsvleesch is zelden te krijgen, daarentegen is er pluimvee in overvloed. Zoo kost een kuiken van 10 tot 19 cents; een eend een kwartje; een gans van 75 tot 90 cents; een kalkoen hoogstens een rijksdaalder. Voor een brood van 750 gram wordt 10 cents betaald, en voor een flesch wijn van 25 tot 37 centr. Daarentegen komen de verduurzaamde levensmiddelen er op het dubbele te staan van den prijs, dien men er in Frankrijk voor betaalt.

In Tongkin is versch wild in overvloed. De jacht is er vrij voor den Europeaan, maar wanneer deze op de snippenjacht gaat of ander gevogelte denkt te schieten, loopt hij de kans tegen een tijger op te tornen, want tijgers vindt men er ook nog tamelijk veel.

Europeesche vruchten worden met de mailbooten aangevoerd, maar komen dan zeer duur, terwijl sommige soorten in het geheel niet worden aangevoerd, maar de aardbezie is er inheemsch geworden.

Te Hanoi zijn tal van europeesche winkels, die van alles goed voorzien zijn, maar met het oog op de hooge transportkosten hunne waren zeer op prijs moeten houden. Men treft er ook ijsfabrieken aan.

De inlandsche meubelmakers leveren thans ook goede, degelijke en fraai bewerkte meubels van inlandsch hout, terwijl in de stad tal van takken van nijverheid worden beoefend; rijtuig- en automobielfabrieken vindt men er ook al.

De arbeid wordt door de Annamieten verricht, die zacht en volgzaam zijn en spoedig met de machines weten om te gaan. De mutualistische beweging maakt groote vorderingen onder hen, maar er bestaat nog geen syndicaat en dus is Hanoi tot nu toe nog niet verstoken geweest van licht.

De huisbedienden krijgen een loon van 5 tot 8 piasters (1 piaster = ƒ 1.25) 's maands, de koks een van 8 tot 10 piasters 's maands. Een koelie is met 12,5 tot 15 centen daags tevreden. Een geoefend werkman wordt echter duurder betaald. Zoo krijgt een chauffeur van 25 tot 30 piasters 's maands.

Het klimaat wisselt in Tongkin af van 5 tot 10 in den winter, tot 28 à 30 gr. C. in de schaduw in den zomer. De warmste maanden zijn Juni, Juli en Augustus, dan vallen er zware regens en is de lucht er meestentijds bewolkt. In November wijst de thermometer een gemiddelden stand aan van 15 gr. C., dan daalt de temperatuur tot in Maart. Gedurende den zomer trekt al wie het doen kan uit Hanoi weg naar de zeeplaatsen. In het winterseizoen worden er vele bals gegeven in het paleis van den gouverneur-generaal, ten stadhuize en in het gebouw van het Roode Kruis. Men treft te Hanoi vele voetbal- en tennisclubs aan. Er is daar ook een oud chineesch theater, waar fransche stukken worden opgevoerd. Een nieuw theater is in aanbouw, maar bij gebrek aan kapitaal is het nog niet voltooid. Ook vindt men te Hanoi een Plantentuin, waar elken Zondag muziekuitvoeringen worden gegeven.

Oost- en West-Indisch litteratuur-overzicht.

De Zuid-West Nieuw-Guinea-Expeditie 1904/05 van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap. **Een verweer, door E. J. de Rochemont**, oud-leider der Expeditie. Breda, 1909.

Het artikel van Prof. A. A. W. Hubrecht, verschenen in de Febr.-aflevering van de „Gids", getiteld: „Nederlandsche natuuronderzoekers in Nieuw-Guinea", geeft den leider van bovengenoemde expeditie aanleiding tegen de door Prof. H. over het verloop dier expeditie geleverde lang niet malsche critiek verzet aan te teekenen. De heer de R. maakt maakt daarbij Prof. H. er een verwijt van, dat deze zijn gegevens voor die critiek putte uitsluitend uit het Algemeen Verslag der uitkomsten van de expeditie 1904—05, samengesteld door den vertegenwoordiger van het Kon. Ned. Aardr. Gen., (den heer Posthumus Meyes). „Van die hand afkomstig" — aldus de heer de R. — „uitsluitend ten doel hebbende zijne handelingen in een gunstig daglicht te plaatsen, ook al wordt de waarheid daarbij niet gediend, mag het verslag geen aanspraak maken te zijn eene onpartijdige en betrouwbare lezing van hetgeen gebeurd is." Ter meerdere illustratie deelt de schrijver van het „Verweer" dan mede, dat buiten zijne voorkennis of zijne goedkeuring diens „opgemaakt doorloopend verslag tot onherkenbaar wordens werd verminkt en slechts brokstukken, welke ter opname werden waardig gekeurd, daaruit werden overgenomen."

Overigens blijkt uit den toon, waarin dit „Verweer" is gesteld, ten duidelijkste, dat o.m. tusschen de twee hoofdpersonen der Nieuw-Guinea-expeditie van 1904—1905 helaas niet de minste overeenstemming om tot het gewenschte doel te geraken heeft bestaan. „Inderdaad", — zegt de heer R. zelf — „is er een wrijving geweest en zeer ernstige tusschen vertegenwoordiger en mij."

Met dit al zal het o.i. aanbeveling verdienen, dat zij, die het kort geleden verschenen boek der uitkomsten van meer genoemde expeditie en de daarop geleverde critiek door Prof. H. lazen, ook kennis nemen van de in hoofde dezes genoemde brochure van den heer E. J. de Rochemont.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in Ned.-Indië. Februari 1909.

Uit den inhoud dezer aflevering noteeren wij de navolgende artikelen: Het geslacht Eucalyptus (vervolg), door M. Buysman. — De kultuur- en andere nuttige planten in de keerkringslanden (1: bijdrage tot de kennis van het klimaat en de vegetatie van Réunion), door M. Buysman. — Kunstmatige koude in Nederland, door Prof. M. O. Kamerlingh Onnes. — Eenige opmerkingen over de verschillende cultuurmethoden en plantwijzen bij den tropischen landbouw, door H. L. W. Costenoble. — Melasse als veevoeder, (Ongevallen, veroorzaakt door het gebruik van ruwe Melasse als veevoeder, door W. H. Dalrymple en M. Leijnen—Hassett). — Over vleeschvergiftiging, door Prof. Dr. G. Sobernheim. — Iets over sprinkhanenzammen, door J. Vosseler. — Werkwijze en arbeidsloonen op de ondernemingen van Sumatra's Oostkust, door J. Fabel. — Nieuwe rijstdorschmachine van Ruston, Proctor & Co., door F. Main. — Invloed op het stekken op den groei en de opbrengst van Ficus elastica, door O. L. — Korenstroop of vruchtensuiker (Glucose). — Kabeltransport in de suikerindustrie. — Productenmarkt en wisselkoersen over Januari 1909.

Ceres. Orgaan der Studenten aan de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool te Wageningen. 3e jaarg. 1 Maart 1909.

In het jongste nummer van „Ceres" vonden wij het begin eener beschouwing van Controleur M. Sanders, getiteld: De Desaloemboeng en de toekomstige beteekenis er van voor de Suikerindustrie op Java." Wij hopen aan dit artikel een kort woord te wijden als de schrijver het vervolg zijner beschouwing heeft gepubliceerd; alleen merken wij thans op, dat hij blijkbaar van de veronderstelling uitgaat, dat al zijn lezers volkomen op de hoogte zijn van den sedert korten tijd op Java bestaande desaloemboengs (Inlandsche dorpscredietinstellingen) waarvan het groote nut voor de bevolking thans reeds boven allen twijfel verheven is.

Indisch Militair Tijdschrift. 1909. No. 2.

Het meest trok in de Febr.-afl. onze aandacht een kort opstel, getiteld: Achteruitstelling van officieren, door ***; meenden wij n.l., dat in de laatste jaren meer en meer stemmen zich verhieven om een einde te maken aan een — gelijk het heette — meer en meer op den voorgrond zich plaatsende bevoorrechting van officieren, ten koste van burgerlijke landsdienaren, nu draait de schrijver van dit artikel de zaak nagenoeg om. In alle landen, behalve in Ned.-Indië, wordt de officiersstand volgens dit hoog gewaardeerd. „In alle kleinigheden" is dit merkbaar, zegt hij. „Burgerambtenaren reizen in Indië in de 1e of in de 2e klasse, al naar hun tractement; de grens is ƒ 500 's maands. Voor officieren wordt een andere maatstaf aangelegd; hoofdofficieren reizen in de 1e, subalterne off. in de 2e klasse, zelfs al bedraagt hun maandelijksch inkomen meer dan ƒ 600.—. Voor de officieren — vooral voor de kapiteins — is het ergerlijk om bijv. een jeugdig rechterlijk ambtenaar van 25 jaar, ondervoorzitter van een landraad, op ƒ 500.—, officieel een hoogere klasse te zien aangewezen. Zoodra een kapitein den militairen dienst verlaat om over te gaan in een gelijk gesalarieerde betrekking van burgerambtenaar, rijst hij in maatschappelijke positie." Als toppunt dier geringe waardeering van den officiersstand noemt schr. de laatstelijk vastgestelde regeling omtrent de preseance bij officieele ceremoniële en feestelijke gelegenheden, waarbij als hoofdbeginsel is aangenomen, dat de rangschikking in het algemeen geschiedt naar het actueel genoten maandelijksch tractement. „Alle subalterne officieren genieten minder dan ƒ 500.— tractement en kunnen zich dus rekenen door het gouvernement gesteld te zijn beneden jeugdige rechterlijke ambtenaren en referendarissen, beneden onderwijzers, veeartsen met eenigen diensttijd, enz. enz., die een tractement van ƒ 500.— genieten."

We zullen het hierbij maar laten, hoewel de schrijver nog tal van „kleinigheden" noemt teneinde te bewijzen, dat ook de officiersstand in Indië reden te over tot klagen heeft.

De overige bijdragen in deze afl. zijn meest van technischen aard, als: Een seinvoorschrift voor het Ned.-Ind. leger, met plaat, door E. — De opleiding der Compagnie, door H. L. F. Vanger. — De toekomst van onze schutterij, door J. Admiraal. — Bokschutters, inschieten en schietsport, door G. K. — Afstanden schatten, door v. L. — L'abnégation militaire, door M. — Van vreemde legers. — Artillerie- of torpedovloot, door A. F. Gooszen. — Het onderwijs op de Hoogere Krijgsschool. — Vestingartillerie. — Het Marine-rapport en duitenplaterij. — Militaire rechtspraak. — Een gedragen veldvuurmond naast den bereden veldvuurmond bij de verwapening der Bereden Artillerie van het Nederlandsch-Indische leger, door A. J. Gooszen.

Weekblad voor Indië.

Nu ook zegt de redacteur van het Weekbl. voor Indië in No. 43 zijn opinie over den bekenden „oproep" van Prins Hendrik, welken hij noemt „ongetwijfeld goed bedoeld, maar onhandig gedaan." En omtrent het Indische „vreugdeblijk" waarvoor allerwege giften gevraagd worden, merkt hij op: „Zij, die met de inzameling zich belasten, mogen er op verdacht zijn „een zoodanigen vorm te vinden, dat alle pressie op inlanders achterwege blijve en zich in het vreugdebetoon van Indië geen leed mengt der zwakken."

Verder bevat dit Nr. een interessant opstel (met afbeeldingen) over: Een tocht naar den Diëng. — Een aantal kiekjes (met bijschrift) van bekende Indische rijpaarden, en eindelijk de gewone rubriek Indrukken van den Dag, door Chroniqueur, die het heeft over het vertrek van Generaal Christan uit Indië, zonder veel honneurs, en over... de roekelooze en tactlooze ontwouding van Java, want zegt hij o.m.: Er wordt op Java ontzettend gemorst met hout, evengoed op de plantages, als door de bevolking. Dat men toch met vereende krachten zorge, dit meer en meer te matigen. En dat kan, nu de lichte ijzerconstructies meer en meer onder ieders bereik komen."

De Indische Mercuur.

Het Nummer van 16 Maart j.l. brengt o. a. de volgende bijdragen: Een werk over Fransch koloniaal staatsrecht (Arthur Girault): Principes de colonisation et de législation coloniale), door Mr. Ph. Kleintjes. — De suikerindustrie op Hawaii, en de plannen voor eene verlaging van het invoerrecht op suiker in de Vereenigde Staten van N.-A. — Koffie-statistiek voor West- en Midden-Java. — Het Nederl.-Indisch Landbouwsyndicaat in 1908. — Het Landbouwsyndicaat en de Cultuurgids. — De Jogjasche Landhuurdersvereeniging. — De buitenlandsche handel van Japan in 1907. — De handel in sisalhennep. — Benzoëzuur als conserveermiddel. — Het rampassen van cacao en de mottenplaag. — Uganda-koffie. — Invoer op- en uitvoer van Java in 1909. — Een overzicht van den landbouw in Suriname gedurende 1908. Aan dit laatste artikel ontleenen wij de navolgende bijzonderheden:

De bacoven-cultuur bevestigde het spreekwoord, dat holle vaten het meest klinken. Van alle kultures bracht zij het minste op, doch maakte het meeste gerucht. De financieële opbrengst was *f* 110.077, terwijl op het driedubbele van die som was gerekend.

De cacao-kultuur bleef, zeer opmerkelijk, de laatste vier jaren op één hoogte, wat de productie betreft. Het afgeloopen jaar vertoonde zelfs eenigen vooruitgang. Opbrengst in 1908: 1.699.236 K.G.

De suikerproductie, die vermoedelijk hooger zou zijn geweest zonder de schade, die het riet ondervond van de zware regens in 1907, bedroeg in 1908 12.099.241 K.G. tegen 11.929.914 in 1907.

De goudindustrie gaf in 1908 reden tot tevredenheid wat de productie betreft. De officieële cijfers zijn nog niet bekend, doch als zeker kan worden aangenomen, dat de productie meer dan 1200 K.G. is geweest, waarmede het record van alle vorige jaren is geslagen.

Uit dit korte overzicht moge blijken, dat 1908 voor Suriname een niet onvoordeelig jaar was; slechts de productie van rum bleef bij 1907 eenigszins ten achter; zij bedroeg respectievelijk 859.249 in 1907 en 636.869 liters in '08.

Ten slotte zij gewezen op de ondervolgende publicaties, sedert ons vorig overzicht ontvangen:

Een Indisch Legerbelang in de Volksvertegenwoordiging, met enkele cursiveeringen, losse opmerkingen en naschrift. Uittreksel uit het „Overzicht der met het uitgezonden proefmaterieel gehouden schiet- en rijproeven" en de Handelingen der Staten-Generaal. (Bijlage van het Indisch Militair Tijdschrift). Batavia, G. Kolff & Co. 1909.

Marineblad. 8e aflevering 1908—09. Beschouwingen naar aanleiding van het rapport der Commissie, benoemd bij Kon. Besluit van 3 Aug. 1906, no. 39, tot het doen van voorstellen tot herziening van het Kon. Besluit van 27 Juli (Stsbl. no. 141) in dier voege, dat eene doelmatige samenstelling en indeeling der Zeemacht in Indië, ook in den vervolge mogelijk zij en dat de uitgaven voor die Zeemacht naar billijkheid tusschen de Staatsbegrooting en de begrooting van Ned.-Indië worden verdeeld, door H. D. Guyot.

Landrente echo's, door J. C. Lamster, kapitein brigade-chef bij de landrente-metingen. (Overgedrukt uit de Javabode van 1—2 Februari 1909). In dit brochuretje waarschuwt de schrijver tegen het trekken van verkeerde gevolgtrekkingen uit het pleidooi van den heer Fokkens (in de Indische Gids van Dec. j.l.) waarbij deze het goed recht van eene hulpregeling voor het landrente-onderzoek betoogt, daar hij (de heer Fokkens namelijk) „zich klaarblijkelijk vergist bij het aanhalen van cijfers en bij de beoordeeling van de technische kennis van het door hem aangevallen personeel."

Zendingsarbeid op het eiland Nias, door E. Fries (in Berichten uit de Zendingswereld, Maart 1909.)

De moderne richting in de koloniale staatkunde en hare beteekenis voor het Nederlandsche volk, door C. J. Hasselman (in Verslag der Vergadering van het Indisch genootschap, 23 Februari 1909.)

Koloniale problemen. Cultuurontvankelijkheid van „lagere rassen", door Joh. Visscher (in De Nieuwe Tijd. 1909. No. 3.)

Een reis door Zuid-Celebes (met afb.) door J. G. Sinia en Nonnie (Indische schets, door Thérèse Hoven (in Op de Hoogte, Maart 1909.)

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur nam.

De Javabode t/m 24 Febr. '09.
Het Bat. Nieuwsblad t/m idem.
Het Nieuws v/d Dag v. Ned.-Indië t/m idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 23 Febr. '09.
De Sumatrapost t/m 25 Febr. '09.
Handelsberichten v/h Dep. v. Landbouw No. 105.
De Javasche Courant No. 14 en 15.
Neerlandia No. 3.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 7 en 8.
Ind. Genootschap, Vergadering 23 Febr. '09.
Catalogus Boekwerken en kaarten, uitmakende de Bibliotheek v/h Dep. v. Koloniën.
Vereen. t. b. v/d Krijgswetenschap.
Afl. III. Vorming van Verlofskader.
Afl. IV. De tweede Vredesconferentie.
Verslag Marine-Vereeniging 1908—'09.
Statistiek v/d Handel, de Scheepvaart en In- en Uitvoerrechten in Ned.-Indië 1907.
De Indische Mercuur No. 12.
Kort Verslag der Verg. 2e Kamer St-G.

Op de leestafel ligt steeds de nieuwste adreslijst van alle in Europa verblijfhoudende Indische ambtenaren, officieren en weduwen. Daarop kwam het volgende aanvullingslijstje van Oost- en West-Indische ambtenaren en officieren, die — met verlof in Europa aangekomen — zich sedert 13 Februari 1909 bij het Departement van Koloniën hebben aangemeld.

Oost-Indische Ambtenaren:

Agerbeek, G. K. B., Contr. B. B., den Haag, v. Kinsbergenstraat 38.

Barkeij, K. C., Aj. Insp. b/d Pandhuisdienst, den Haag, Prins Hendrikstraat 18.

Deketh, Mr. G., Voorz. v/d Landraad te Blitar, adres: Scheurleer & Zn., den Haag.

Dekker, F. M., Ass. Res., den Haag, Riouwstraat 68.

Houthuysen, J. Ph., Baas Ketelmaker, Marine-Etabl., Amsterdam, 3e Helmersstraat 4.

Kerbert, H. J., Houtvester, den Haag, Laan v. Meerdervoort 202.

Kok, J. R., Hulpprediker, Zeist, Heerenstraat 3.

Razoux-Kuhr, Mej. J., Comm. Post en Tel., Rijswijk, Leeuwendaallaan 84.

Steup, W. J., Ing. B. O. W., den Haag, Waldeck Pyrmontkade 123.

Tideman, J., Contr. B. B., Apeldoorn, Kanaalstraat D.D. 9.

Verbrugge, W., Onderwijzer, Brielle, Maarland, Noordzijde.

Oost-Indische Officieren:

Gaay Fortman, P. L. de, Kapt. Genie, Amsterdam, Oosterpark 85.

Graaff, J., Kapt. Genie, Amsterdam, Brederodestraat 75.

Tielenius Kruythoff, L., Maj. Art., den Haag, Aert v. d. Goesstraat 16.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 19 Febr. 1909. No. 14.

Ordonnanciën, enz.

I. Ordonnantie, luidende: Onder den naam van belasting op het bedrijf wordt in de rechtstreeks aan het Ned. gezag onderworpen gedeelten van de residentie Bali en Lombok eene belasting geheven van alle Inlanders, zoowel inheemsche als niet-inheemsche.

II. Id. van de Vreemde Oosterlingen in genoemde Residentie.

III. Id. regelende de werving van Inlanders op Java en Madoera tot het verrichten van arbeid ten behoeve van ondernemingen van handel, landbouw of nijverheid en openbare werken in de Buitenbezittingen, voor zoover die werving niet door tusschenkomst van het Openbaar Gezag in het belang van den Lande geschiedt.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: één jaar verlof aan den inspecteur van het inl. onderwijs G. J. F. Biegman; aan den directeur der kweekschool te Amboina W. N. Briel; aan den ass.-resident H. Somermeijer; den ingenieur B. O. W., A. A. Meijer en de onderwijzeres Mej. A. J. Rosskopf.

Ontslagen: op verzoek eervol, de resident van Madoera F. Fokkens; de ingenieur B. O. W., F. J. W. van Rossum en de klerk te Garoet S. S. Townsend.

Belast: met de waarneming der betrekking van insp. van het Inl. onderwijs J. C. J. van Bemmel; van adj.-inspecteur P. Vermeulen; van directeur der kweekschool te Amboina J. D. Winnen.

Benoemd: tot ingenieur B. O. W., A. de Mooij, H. C. P. de Vos en J. J. Baggelaar; tot 3en commies bij het D. v. F., J. A. Pieloor; tot commies te Soerakarta C. J. J. Mouthaan; tot inspecteur van het Inl. onderwijs in de 5e afd., A. G. Boes; tot adj.-inspecteur te Fort de Kock B. J. Visscher; tot directeur der kweekschool te Fort de Kock G. Vh. Lavell.

Ontslagen: op verzoek eervol, de luitenant der Chineezen te Cheribon The Yoe Gie; benoemd in zijn plaats The Wie Tiong.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den 1en luitenant der art. A. J. Loekemeijer en R. A. J. Savalle.

Ontslagen: op verzoek eervol, de off. van gezondh. 1e kl. C. van der Meer; de majoor der genie J. D. Berkhout en de 2e stuurman bij de gouvernements-marine H. R. Veldhuis.

Uit de Javasche Courant van 23 Febr. 1909. No. 15.

Ordonnanciën, enz.

I. Ordonnantie, waarbij de „Regelen voor de toekenning van subsidiën uit 's Lands kas aan particuliere Inlandsche scholen", behoudens eenige afwijkingen, ook van toepassing wordt verklaard op particuliere Chineesche scholen, op welke Inlandsch onderwijs wordt gegeven.

II. Besluit van den Gouv.-Gen., bepalende, dat de tot het gebied van het gouv. Celebes en Onderh. behoorende afd. Bima (bestaande uit het eiland Soembawa en het Westelijk gedeelte van het eiland Flores) van dit gewest wordt afgescheiden, en gevoegd bij de residentie Timor en Onderh.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den commies te Tangerang F. N. K. Indorf; den voorzitter van de landraden te Banjoemas enz. Mr. F. Ch. Boogaard; den controleur B. B., J. L. C. Karsten Schuler.

Ontslagen: op verzoek eervol, de controleurs B. B., A. M. van Lierop en J. E. Franken; de controleur der in- en uitvoerrechten J. van der Sprong; de ass.-resident J. J. van Huffel; de opzichter B. O. W., A. A. Fermont.

Benoemd: tot onderwijzer 1e kl. J. Ph. Hillebrandt; tot predikant te Buitenzorg J. F. Verhoeff; tot adspirant-contr. B. B. op Java en Madoera B. J. Suermondt, F. A. C. Halkema, J. G. van Schravendijk, G. K. J. A. Oosthout, A. H. Moren, G. O. V. Mallien, W. B. van der Wilde, A. A. van Vloten, J. Bijleveld en J. C. de Vos; op de Buitenbezittingen: R. A. M. Mooij, M. Hamerster en L. M. van Klaveren; tot luitenant der Chineezen te Pangkalan Brandan Tjong Kim Fam; tot hulponderwijzeres Mej. N. Harten; tot onderwijzer 1e kl. F. van der Woude en J. Pull; tot id. 3e kl. H. J. van der Jagt en W. J. van den Broek.

Militair Departement.

Bevorderd: tot luitenant-kolonel bij den staf der schutterij te Batavia, de majoor J. A. F. Quentin.
Verleend: één jaar verlof naar Europa aan den luitenant der inf. F. Halkema.
Ingetrokken: het besluit, waarbij de off. van gezondheid 1e kl. C. van der Meer op verzoek, eervol is ontslagen.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het s.s. „Prins Willem I", gezagvoerder A. R. Nijboer, van Amsterdam naar West-Indië op den 19en Maart 1909.
C. J. J. Juta Hajenius; Mevr. Hoekstra—Sonneman; H. Meerdink en echtgenoote; A. Steendam, echtgenoote en 2 kinderen; K. Elivert; H. Callesen; E. G. Gronggrijp.

Passagierslijst van het s.s. „Oranje", gezagvoerder J. Versteegh, bestemd te vertrekken van Amsterdam naar Batavia den 20en Maart 1909.
A. Meyroos en echtgenoote; B. A. W. Schlimmer; W. E. Boers; Mevrouw J. P. Pool; Mevrouw J. Fuchter—Simonsz; W. C. Mul, echtgenoote en 4 kinderen; Dr. H. W. v. d. Weele; R. D. Ypeert; H. J. Heyting en echtgenoote; N. J. Roelfsema en echtgenoote; H. Koot, echtgenoote en 5 kinderen; H. A. v. Marle en echtgenoote; N. Wiesebron, echtgenoote en kind; E. H. Friderichs, echtgenoote en 2 kinderen; F. J. A. v. Beusekom, echtgenoote en 2 kinderen; L. F. van Gent en echtgenoote; C. A. J. van Splunter en echtgenoote; H. Sprée, echtgenoote en 2 kinderen; A. H. Hoekwater; P. A. van Noorden en echtgenoote; J. J. J. M. Oosterman; J. W. de Bruyn Kops, echtgenoote en 3 kinderen; Dr. D. Doyer; A. W. Boeke; J. H. Muller, echtgenoote en 2 kinderen en Mejuffrouw M. Seemann; Joh. Waddington; Mejuffrouw A. W. van Noorden; J. A. van Aken, echtgenoote en kind; P. J. Roosegaarde Bisschop; Mevrouw B. Groen; G. P. M. van Weel; F. K. J. Heringa; J. F. den Ouden; E. F. Wichgers; P. Perdijk; C. J. F. Chaulan; W. H. Kramer; F. Lim; Mejuffrouw N. Poth; Mej. M. van Steyn van Hensbroek; J. J. van Cattenburch en echtgenoote; C. van den Aardweg, echtgenoote en kind; H. Schuringa; Mejuffrouw C. S. J. v. Charldorp; A. van Zeyl; A. van Roosendaal; F. A. Kloppert; P. I. Muchall; J. v. d. Kun; N. Bouwman; A. D. E. Abendanon; W. H. Starink; J. Treep; A. v. d. Berg; P. Kuipers; J. Rosloot; J. C. Roevers, benevens een detachement suppletietroepen.

Passagierslijst van het S.S. „Koning Willem I", gezagvoerder H. J. Potjer, vertrokken van Batavia 25 Februari en aangekomen te Genua 20 Maart 1909.
Mr. A. A. van Oven; Mr. P. J. N. van der Zweep, echtgenoote en 3 kinderen; W. F. C. van Bosse, echtgenoote en 4 kinderen; Mejuffrouw A. Bosman; A. P. Erzey, echtgenoote en 2 kinderen; Mevrouw Wed. A. M. van Boldrik—van der Meer en 2 kinderen; Mejuffrouw W. E. Kruseman; H. Varkevisser; J. A. van der Lee en echtgenoote; M. van Santen; G. Hagenzieker; Zuster G. van der Wilk; Zuster M. Mulder; I. A. van Rijn van Alkemade; P. Leroy; W. Weltevreden; G. Boudewijns; R. A. J. Savalle; P. F. de Groot, echtgenoote en kind; Mevrouw C. van Haeften en 2 kinderen; Mevrouw J. C. van Lith Harrebomée; P. Halberscheidt; E. Todros; Mr. Gaisford en echtgenoote; J. van der Kieft; H. Koopman; A. van Straaten; H. C. J. van Oers; W. K. Brederode; J. Plenckers; H. J. Middelbeek; A. M. Verheijen; Mevrouw C. Kerdel, benevens Hr. Ms. troepen en schepelingen.